

Domov>Družinske zadeve in dedovanje>Otroci iz Ukrajine – pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah**Otroci iz Ukrajine – pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah**

Otroci, prikrajšani za svoje družinsko okolje zaradi vojaške agresije Rusije na Ukrajino – veljavni evropski in mednarodni instrumenti v čezmejnih civilnih zadevah.

Ta informativni pregled je pripravila Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah.

Vojaška agresija Rusije proti Ukrajini sproža vprašanja o položaju begunskih otrok iz Ukrajine, ki so razseljeni v Evropsko unijo. Njihov položaj je še bolj zapleten, ko so ločeni od svojih družin, ker so družinski člani bodisi ostali v Ukrajini bodisi so begunci v drugi državi članici.

Zdaj je treba nujno zagotoviti, da so ti otroci zaščiteni pred tveganjem nasilja, izkoriščanja, nezakonite posvojitve, ugrabitve, prodaje ali trgovine z otroki. Zato je odločilnega pomena, da se uporabijo instrumenti, ki varujejo njihove pravice.

V okviru evropskega in mednarodnega prava so vzpostavljeni instrumenti za zagotavljanje zaščite otrok, ki vsebujejo posebne določbe o zaščiti otrok in pomoči otrokom, ki so začasno ali trajno prikrajšani za svoje družinsko okolje, med drugim v izrednih razmerah, kot je oboroženi spopad.

Pristojnost

V zadevah glede starševske odgovornosti **člen 8 uredbe Bruselj IIa** (ki jo bo s 1. avgustom 2022 nadomestila uredba **Bruselj IIb**) določa, da so sodišča [1] države članice [2] pristojna v zadevah starševske odgovornosti v zvezi z otrokom, ki običajno prebiva v tisti državi članici v trenutku, ko je sodišče začelo postopek. Vendar so ukrajinska sodišča še naprej pristojna, če je imel otrok pred razselitvijo običajno prebivališče v Ukrajini. Praviloma sprememba običajnega prebivališča zahteva nekaj časa, sodišče pa mora preveriti, ali so izpolnjeni nekateri pogoji [3]. Zato ukrajinski otrok, ki vstopi v EU, nekaj časa verjetno ne bo imel običajnega prebivališča v EU, zaradi česar se člen 8 v številnih primerih ne bo uporabljal.

Člen 13(2) uredbe Bruselj IIa v primerih otrok beguncev ali otrok, ki so razseljeni na mednarodni ravni zaradi nemirov v njihovi državi, določa pristojnost na podlagi države, v kateri se otrok nahaja. Vendar člen 52(2) **Haaške konvencije o varstvu otrok iz leta 1996** (ki ga je treba razlagati v povezavi z uvodno izjavo 25 uredbe Bruselj IIb) pojasnjuje, da bi se moralo to pravilo o pristojnosti uporabljati le za otroke, ki so imeli pred razselitvijo običajno prebivališče v eni od držav članic. Če je bilo otrokovo običajno prebivališče pred razselitvijo v tretji državi, kot je Ukrajina, bi se moralo uporabljati pravilo o pristojnosti iz Haaške konvencije iz leta 1996 v zvezi z otroki begunci in otroki, ki so razseljeni na mednarodni ravni. Ukrajina in vse države članice EU so pogodbenice Haaške konvencije iz leta 1996 (**HCCH | #34 – preglednica stanja**).

Člen 6(1) Haaške konvencije iz leta 1996 določa, da so za „otroke begunce in otroke, ki so bili zaradi nemirov v svoji državi razseljeni v drugo državo, [...] pristojni v skladu s prvim odstavkom 5. člena organi države pogodbenice, na ozemlju katere so ti otroci zaradi razselitve“.

Več informacij o uporabi Haaške konvencije o varstvu otrok iz leta 1996 za otroke brez spremstva in ločene otroke je na voljo [tukaj](#) in [tukaj](#).

Člena 8 in 9 Haaške konvencije iz leta 1996 ter **člen 15 uredbe Bruselj IIa** določajo, da se lahko pristojnost prenese na sodišče, ki je primernejše za obravnavo zadeve. V sedanjih razmerah bi to lahko zadevalo zaščito otroka iz Ukrajine (na primer če pride v EU brez spremstva), če pristojni organ izve, da ima otrok družinske člane v drugi državi članici. V takem primeru lahko prva država članica zaprosi za prenos pristojnosti, če je otrok posebej povezan z drugo državo članico in če bi bil prenos v otrokovo korist.

Pravo, ki se uporablja

Haaška konvencija o varstvu otrok iz leta 1996 je v primeru vojaške agresije pomemben instrument zaščite otrok, tudi za tiste, ki se ukvarjajo z otroki brez spremstva, ločenimi otroki migranti in otroki prosilci za azil. Ukrajina in vse države članice EU so pogodbenice Haaške konvencije o varstvu otrok iz leta 1996 (**HCCH | #34 – preglednica stanja**).

Opozoriti je treba, da člen 16(1) Haaške konvencije iz leta 1996 določa, da vprašanje, **kdo ima po zakonu starševsko odgovornost** za otroka, ureja pravo države, v katerem ima otrok običajno prebivališče, torej ukrajinsko pravo za otroke, ki imajo običajno prebivališče v Ukrajini. Enako velja za dodelitev starševske odgovornosti s sporazumom ali enostranskim aktom (člen 16(2) Haaške konvencije iz leta 1996). Poleg tega se starševska odgovornost na podlagi prava države običajnega prebivališča ohrani, tudi če otrok svoje običajno prebivališče prenese v drugo državo (člen 16(3) Haaške konvencije iz leta 1996). Pravo države otrokovega običajnega prebivališča ureja tudi izvajanje starševske odgovornosti (člen 17 Haaške konvencije iz leta 1996).

Poleg tega člen 23 Haaške konvencije iz leta 1996 določa formalno **priznavanje** po samem pravu vseh ukrepov, ki jih sprejme druga država pogodbenica. V skladu s tem bo ukrajinski ukrep, ki spada na področje uporabe konvencije, samodejno priznan v drugih državah pogodbenicah, ne da bi ga bilo treba formalno priznati. Zato bodo **ukrajinski ukrepi ostali veljavni v EU**.

Kot je podrobneje pojasnjeno v členu 18 Haaške konvencije iz leta 1996, se lahko starševska odgovornost iz člena 16 Haaške konvencije iz leta 1996 odpravi ali se pogoji za njeno izvajanje spremenijo z ukrepi, sprejetimi na podlagi navedene konvencije. Člen 15(1) Haaške konvencije iz leta 1996 določa, da „[o]rgani držav pogodbenic pri izvajanju pristojnosti na podlagi določb II. poglavja uporabljajo svoje pravo“, kar pomeni, da pogodbenice v teh primerih uporabljajo svoje nacionalno pravo.

Več informacij o uporabi Haaške konvencije o varstvu otrok iz leta 1996 za otroke brez spremstva in ločene otroke je na voljo [tukaj](#) in [tukaj](#).

Sodelovanje med osrednjimi organi

Opozoriti je treba, da na delovanje ukrajinskega osrednjega organa, imenovanega na podlagi **Haaške konvencije o varstvu otrok iz leta 1996**, vpliva trenutna kriza in je lahko začasno omejeno.

V primerih sodelovanja med osrednjimi organi držav članic (na primer kadar ima otrok, ki je bil nameščen v državi članici, sorojence v drugi državi članici) bi se lahko uporabljala člena 55 in 56 uredbe Bruselj IIa.

Kar zadeva rejništvo, bi lahko bile koristne tudi informacije držav članic na portalu e-pravosodje o tem, kako poteka postopek za čezmejno namestitev, tudi v rejniške družine. Te informacije so na voljo [tukaj](#).

Za boljše razumevanje uporabe uredbe Bruselj IIa je v pomoč [praktični vodnik za uporabo uredbe Bruselj IIa](#) (1044 Kb)

Kako lahko pomaga Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah?

Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah zagotavlja podporo za izvajanje instrumentov EU na področju civilnega pravosodja v vsakodnevni pravni praksi. Poleg osrednjega organa se lahko obrnete tudi na kontaktno točko mreže v vaši državi članici, ki vam bo pomagala pri specifičnih težavah v čezmejnih zadevah. Vaša kontaktna točka se lahko na primer pozanima o trenutnem statusu zahteve, pomaga vzpostaviti stik med dvema sodiščema ali poišče kontaktne podatke pristojnega organa v drugi državi članici EU.

Več informacij o Evropski pravosodni mreži in o tem, kako lahko pomaga

[Kako najdem nacionalno kontaktno točko?](#)

Koristne povezave

[Informacije o ukrajinskem pravu](#)

[Informacije o ukrajinskem pravu v zvezi z zaščito otrok in mladoletnikov brez spremstva](#) PDF (257 Kb) [sl](#)

[Poziv ukrajinskega predsednika vlade glede prepovedi meddržavnih posvojitvev ukrajinskih otrok](#) PDF (92 Kb) [en](#)

[Osrednji organi](#)

[Uredba Bruselj II a](#)

[Haaška konvencija o varstvu otrok iz leta 1996](#)

[Informativni dopis Haaške konference o mednarodnem zasebnem pravu o otrocih, ki so bili prikrajšani za svoje družinsko okolje zaradi oboroženega spopada v Ukrajini](#)

[Razdelek o zaščiti otrok na spletni strani Haaške konference o mednarodnem zasebnem pravu](#)

[Uporaba Haaške konvencije o varstvu otrok iz leta 1996 za otroke brez spremstva in ločene otroke](#)

[Obrazložitevno poročilo o Haaški konvenciji o varstvu otrok iz leta 1996](#)

[Praktični vodnik za uporabo uredbe Bruselj IIa](#) PDF (1044 Kb) [sl](#)

[Sporočilo Evropske komisije:](#)

[Sprejem oseb, ki bežijo pred vojno v Ukrajini: priprava Evrope na izpolnjevanje potreb](#)

[Zaščita otrok pri migracijah](#)

[1] V skladu s členom 2(1) uredbe Bruselj IIa izraz „sodišče“ zajema vse organe v državah članicah, ki so pristojni za zadeve, ki spadajo na področje uporabe obeh uredb.

[2] Ti uredbi se ne uporabljata za Dansko, ki uporablja podobna pravila o pristojnosti iz Haaške konvencije o varstvu otrok iz leta 1996.

[3] Za razlago pojma „običajno prebivališče“ glej na primer sodbe Sodišča Evropske unije v zadevah C-523/07, C-497/10 PPU, C-376/14 PPU, C-111/17 PPU, C-512/17 in C-393/18 PPU.

Zadnja posodobitev: 18/05/2022

Stran vzdržuje Evropska komisija. Informacije na teh straneh ne izražajo nujno uradnega stališča Evropske komisije. Komisija ne sprejema nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki, vsebovanimi ali navedenimi v tem dokumentu. Pravila glede avtorskih pravic spletnih strani EU so navedena v pravnem obvestilu.